

Työ- ja elinkeinoministeriö: kirjaamo@tem.fi

Tiedoksi: sami.teravainen@tem.fi
elli.nieminen@tem.fi

Viite: Dnro TEM/2114/00.04.01/2017

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä siviilipalveluslain muuttamiseksi. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla parannettaisiin siviilipalvelusvelvollisten oikeuksia, ajantasaistettaisiin ja selkiytettäisiin lainsäädäntöä, poistettaisiin ongelmakohtia ja ennakoitaisiin maakuntalainsäädännön vaikutuksia toimialaan.

Lain ajantasaistaminen

SPEK katsoo, että siviilipalveluslakiin esitetyt muutokset ovat tervetulleita. Niiden avulla päivitetään lain kohdat vastaamaan nykytilanteeseen mm. pelastuslain muutoksen osalta (pykälä 65 a) ja uudistetaan pykälän 47 osalta majoituskorvaussäädöksiä vastaamaan asumisen nykytason vaatimuksia korkeampien korvausten, ajantasaisten kuntaryhmien sekä indeksisidonnaisuuden avulla. Lisäksi esityksessä päivitetään tietosuojaa koskevat lain kohdat vastaamaan EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta, ja tarkoin määritellään tietosuojalain ja rekisterinpidon soveltamisen perusteet, huomioiden sekä siviilipalveluksen käytännön hallinnosta ja toimeenpanosta vastaavien tahojen lakisäätötoimien mahdollistaminen, että siviilipalvelusvelvollisten henkilöiden yksilöllisten tietosuojaoikeuksien toteutuminen (pykälät 88, 92, 94,102).

Yhdenvertaisuus

On hyvä, että siviili- ja täydennyspalvelusvelvollisten asemaa ja yhdenvertaisuutta on tarkasteltu lakivalmistelussa normaali- ja poikkeusoloissa, sekä varusmiespalveluksen ja siviilipalveluksen rajapintojen ja siirtymien viitekehysessä. SPEK pitää tervetulleena myös yhdenvertaisuuskysymysten tarkastelua täydennyspalvelusvelvollisten kohdalla suhteutettuna nykytilanteeseen (esim. huomioiden nykyisten täydennyspalveluksen suorittavien lukumäärän kasvun nykyisin voimaan tulon jälkeen). Täydennyspalvelusvelvollisten mahdollisuus hakea takaisin asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen määräytyy nykyisin sen mukaan, ovatko he täyttäneet säädetyt ikärajan vai eivät. SPEK yhtyy lakiesityksen perusteluiden toteutukseen siitä, että eri ikäiset täydennyspalvelusvelvolliset eivät ole tällöin yhdenvertaisessa asemassa keskenään. Pykälän 100 mukainen ikärajan poisto koskien täydennyspalvelusvelvollisten hakemuksia takaisin asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen onkin hyvin kannatettava.

Esityksen tavoitteena on asettaa normaaliolojen aikana siviilipalvelukseen hakeneet yhdenvertaiseen asemaan siviilipalvelushakemusten käsittelyn osalta niissä olosuhteissa, kun siirrytään poikkeusoloihin riippumatta siitä, ovatko he suorittaneet varusmiespalvelusta, vai hakevatko he suoraan siviilipalvelukseen. Esitys selkeyttää siviilipalvelusvelvollisten asemaa olosuhteissa, joissa ollaan siirtymässä

siviilipalveluslain ja asevelvollisuuslain tarkoittamiin poikkeusoloihin, kun kertaalleen normaaliolojen aikana hyväksyttyä siviilipalvelushakemusta ei poikkeusoloissa voitaisi tutkia uudelleen vakaumuksentutkintalautakunnassa ja vapautus aseellisesta palveluksesta tapahtuisi suoraan siviilipalvelushakemuksen hyväksymistä koskevan hallinnollisen päätöksen nojalla. SPEK katsoo, että pykälän 18 muutos on näiden perusteluiden valossa yhdenvertaisuutta tukeva (perustuslain 6 § 1 momentin yleisen yhdenvertaisuuslausekkeen mukaisesti) ja siviilipalveluslain selkiyttämisen vuoksi asianmukainen.

Palveluspaikat ja palveluskoulutussisällöt

8 § siviilipalveluspaikat: Esityksessä ehdotetaan muutoksia palveluspaikkojen kelpoisuutta koskevaan sääntöeseen. Lakiesityksessä määritellään uutena mahdolliseksi palveluspaikoiksi sekä liikekannallepanon aikaisiksi palveluspaikoiksi maakuntatahot sekä oppilaitokset ja muita mahdollisia vastuviranomaisia. Momenttiin ehdotettavan uuden 7 kohdan mukaan myös Pelastusopisto voisi toimia palveluspaikkana. Perusteluissa todetaan Pelastusopiston tehtäväksi ”antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä. Ehdotus ei muuttaisi nykytilaa, sillä Pelastusopistolla on ollut siviilipalvelusvelvollisia suorittamassa työpalvelua.” SPEK pitää Pelastusopiston lisäystä palveluspaikkalistaukseen perusteltuna ja aiheellisena, huomioiden pelastusalan koulutuksen merkittävän osuuden nyky-siviilipalveluskoulutuksessa.

SPEK pitää palveluspaikkojen kelpoisuusmääritysten tarkennusta vastaamaan palveluspaikkojen toimintaedellytyksiä, sekä mahdollisten palveluspaikkojen eri olosuhteissa määrittelyä ja listausta hyvänä tavoitteena.

Lakiesityksen perusteluissa palveluspaikoista todetaan: ”Yleishyödyllistä toimintaa harjoittavien yksityisoikeudellinen yhteisöjen hyväksymisen edellytyksiä on käsitelty tarkemmin voimassa olevan lain esitöissä (HE 140/2007 vp., 34)”. Olisi kuitenkin ollut toivottavaa, että käsillä olevassa hallituksen esityksessä olisi tarkennettu palveluspaikkojen määrittelyssä nykypäivän koulutustilannetta vastaavasti kattamaan koulutuspaikkojen lisäksi koulutussisältöjä. Nykytilanteessa siviilipalvelusvelvolliselle on tarjolla monipuolisesti täydennyspalveluspaikkoja eri aloilla. Pelastusala on tässä hyvin edustettuna ja ensiapukoulutus kuuluu osana kaikkiin koulutuksiin. Koulutussisältöjä olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista tuoda lainsäädäntöön ja sen perusteluihin määrittelyyn, jotta voidaan tarkemmin todeta, mihin tehtäviin ja valmiuksiin siviilipalvelusvelvollisia valmennetaan. Lisäksi (pelastustoimen) viranomaisten lisäksi palveluspaikkona voitaisiin huomioida myös kolmas sektori/järjestötahot.

Lisäksi olisi hyvä huomioida myös maakunnan palveluspaikkojen osalta se, että maakuntauudistuksen toteutuminen ja/tai sen aikataulu ovat epävarmat. Perusteluissa todetaan kuitenkin lain voimaantulosta, että ”on tarpeellista säätää erikseen, että maakuntia koskevien lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 65 a §:n 2 momentin 2 kohdan soveltaminen alkaisi vasta maakuntien aloitettua toimintansa 1.1.2020 lukien.”

Kansalaispalveluksen tarkastelu

Työryhmän mietinnössä todetaan, että lakiesityksen työstämisen ajankohta ei mahdollistanut työryhmälle Elisabeth Rehn Bank of Ideas -ajatushautomon selvityksen "Kansalaispalvelus kokonaisturvallisuuden tueksi" huomioimista työryhmän työskentelyssä. SPEK pitää valitettavana, ettei vallitsevan kansalaispalveludebatin huomioita saatu mukaan lakiesityksen pohdintoihin koskien siviilipalveluslain viitekehystä. SPEK toivoo kuitenkin, että jatkossa kansalaispalvelusmallin tarkastelu pidettäisiin lakivalmisteluissa mukana, yhdessä asevelvollisuus- ja muun asiaankuuluvan lainsäädännön kehittämisen ja vaikutusarviointien kanssa.

SUOMEN PELASTUSALAN KESKUSJÄRJESTÖ



Marko Hasari
Toimitusjohtaja



Karim Peltonen
Johtaja